

«Двом тиграм на одній горі не розминутися».

Китайська народна мудрість

Збираючи матеріали для «Падіння гігантів» (*Fall of Giants*), я був вражений відкриттям, що Першої світової війни насправді *не хотів ніхто*. Жоден європейський лідер з обох сторін не мав бажання її розпочинати. Однак імператори та прем'єр-міністри один за одним ухвалювали рішення — цілком логічні й помірковані — кожне з яких на крок наближало світ до конфлікту, страшнішого за який він не бачив доти. Так я дійшов висновку, що це була трагічна випадковість.

І замислився: а чи може вона повторитися?

КРАЙ ЖУВАЧІВ

ПРОЛОГ

Довгий час титул найнижчого президента США належав Джеймсові Медісону, який був метр шістдесят зростом, аж доки його рекорд не побила президентка Полін Грін: вона мала всього півтора метра й любила підкреслювати, що коротун Медісон обійшов на виборах майже двометрового Девітта Клінтона.

Візит у Край Жувачів¹ Полін відкладала вже двічі. Відколи обійняла посаду, поїздки планували щороку, але завше знаходилися важливіші справи. Проте цього разу вона розуміла: далі тягнути нікуди. Стояв теплий вересневий ранок третього року її президентського терміну.

Поїздка була частиною відпрацювання алгоритму дій для верховного керівництва в разі нападу на США. Вона швидко вийшла з Овального кабінету на Південний моріг Білого дому. Назирці за нею поспішала група головних осіб, які майже ніколи не відходили далеко: радник з національної безпеки, старший секретар, двоє агентів Секретної служби й молодий капітан армії зі шкіряним портфелем — так званою ядерною валізкою, в якій містилося все необхідне для початку ядерної війни.

До послуг Полін був цілий флот гелікоптерів, та хай на який облавок вона б сіла, той неодмінно мав позивний «Морпіх Один». Як завжди, біля трапа, виструнчившись, на президентку очікував морський піхотинець у парадному синьому однострої.

Полін пригадала свій перший політ на вертольоті років із двадцять п'ять тому. Тоді їй було страшенно незручно в тісній кабіні з твердими

металевими сидіннями, де стояв такий шум, що розмовляти було просто неможливо. Та президентський борт — зовсім інша річ. Усередині він нагадував салон приватного літака зі зручними кріслами, обтягнутими бежевою шкірою, кондиціонером і туалетом.

Біля Полін сидів радник з нацбезпеки Гас Блейк. Це був стрижений їжачком генерал у відставці, кремезний сивий афроамериканець, який випромінював таку впевненість, що поруч із ним вона почувалася напрочуд спокійно. Йому було п'ятдесят п'ять — на п'ять років старший за Полін. Під час передвиборчої кампанії він виступав провідним членом її команди. Нині ж став найближчим колегою.

— Дякую, що погодилися провести навчання, — сказав він їй, коли гелікоптер злетів. — Я знаю, ви не хотіли цього робити.

Це правда. Така формальність її страшенно дратувала, тож кортіло чимскоріше її збутися.

— Це одна з тих справ, які хочеш чи ні, а мусиш виконувати, — мовила вона.

Політ тривав недовго. Коли гелікоптер приземлився, Полін швидко зиркнула в дзеркальце косметички. Біляве волосся, стрижене під каре, охайно вкладене, макіяж — легкий. Її гарні карі очі випромінювали співчуття, яким нерідко проймалася, хоч губи й залишалися міцно стиснутими, надаючи їй холодно-рішучого вигляду. Клацнувши, вона закрила косметичку.

Приземлилися біля складського комплексу в передмісті Меріленду. Офіційно він називався Резервний архів № 2 уряду США, однак ті, хто знали його справжнє призначення, іменували Краєм Жувачів — на честь земель із «Чарівника країни Оз», куди Дороті потрапила після торнадо.

Край Жувачів був таємним об'єктом. Усі знали про Рейвен-Рок у Колорадо — підземний бункер, відведений для військового керівництва на випадок ядерної війни, цілком реальне й необхідне сховище, призначене, однак, не для президента. Багатьом було відомо і про Президентський оперативний центр із надзвичайних ситуацій під Східним крилом Білого дому, який використовували під час великих криз, як-от теракти 11 вересня. Щоправда, на випадок апокаліпсиса він не годився.

А ось у Краю Жувачів сотня людей здатна виживати впродовж цілого року.

¹Край, до якого потрапила Дороті, героїня роману «Дивовижний чарівник Країни Оз» Лімана Френка Баума (тут і далі — прим. перекл.).

Президентку Грін зустрів генерал Вітфілд. У свої майже шістдесят він був круглолиций, огрядний і розмовляв надзвичайно м'яко, без жодного натяку на притаманну військовим агресію, тож Полін одразу зрозуміла: вбивати ворогів — себто виконувати безпосередній обов'язок вояка — йому зовсім не до душі. Саме через брак войовничості генерала й призначили на цю роботу.

Тут містився цілком собі справжній архів, до відвантажувального доку якого вели вказівники на стінах. Та щойно Вітфілд провів групу крізь невеликі бічні двері, як у приміщенні запанувала зовсім інша атмосфера.

Вони опинилися перед великими подвійними дверима, що пасували б радше в'язниці максимального рівня безпеки.

Кімнатка, в яку вели ті двері, виявилася тісною, з низькою стелею, а стіни здавалися ближчими, немов були півтора метра завтовшки. В ній стояла задуха: повітря було застоїним.

— Це вибухостійке приміщення, призначене для захисту ліфта, — пояснив Вітфілд.

Зайшовши, Полін навіть припинила дратуватися через процедуру, яка, на її думку, була зовсім зайва. Її охопило лиховісне передчуття.

Вітфілд сказав:

— Пані президентко, з вашого дозволу ми спустимося до самого низу, а потім підійдемося назад.

— Дякую, генерале, я не заперечую.

Ліфт рушив униз, і Вітфілд гордовито повів:

— Мем, цей об'єкт гарантовано захистить вас, якщо зі США станеться будь-що з переліченого: епідемія чи пандемія, природна катастрофа, наприклад, зіткнення із Землею великого метеорита, заколот або інші заворушення, вторгнення традиційних військових сил, кібератака чи ядерна війна.

Якщо він мав на меті заспокоїти Полін переліком можливих катастроф, йому не вдалося. Навпаки, ці слова нагадали, що загибель цивілізації можлива — і через свою посаду їй доведеться ховатися під землею, щоби пізніше спробувати врятувати залишки людської раси.

Подумалося, що краще вже загинути на поверхні.

Ліфт спускався швидко і, здавалося, здолав чималу відстань, допоки почав сповільнюватися. Коли зупинився, Вітфілд пожартував:

— На випадок несправності ліфта є сходи.

Молодші члени групи всміхнулися, уявляючи, скільки доведеться йти пішки. А ось Полін пригадалося, скільки мусили бігти люди з охопленого вогнем Всесвітнього торговельного центру, і їй стало зовсім не до сміху. Гасові — також, відзначила вона.

Стіни були пофарбовані в заспокійливі кольори: природний зелений, приємний кремовий і ніжний блідо-рожевий, та попри все, це такі підземний бункер. Моторошне відчуття не полишало Полін під час огляду Президентського номера, бараків із рядами ліжок, лазарету, спорту, кафетерію та супермаркету.

Ситуаційна кімната була така сама, як під Білим домом, із довгим столом у центрі й рядами стільців обабіч. На стінах розміщувалися великі екрани.

— Тут можна отримати той самий відеосигнал, що й у Білому домі, і так само швидко, — сказав Вітфілд. — Ми здатні стежити за будь-яким містом світу, діставшись до його системи вуличного спостереження й камер безпеки. Наш військовий радар працює в реальному часі. Супутникові знімки, як відомо, досягають Землі за кілька годин, проте ми отримуємо їх одночасно з Пентагоном. Тож можемо впіймати сигнал будь-якого телеканалу, що допомагає в тих випадках, коли CNN або *Al-Jazeera* дізнаються новини раніше за спецслужби. Для програм іноземними мовами наша команда лінгвістів миттю зробить субтитри.

Під підлогою бункера містився резервуар дизельного пального, розміром з озеро, системи підігріву та охолодження й цистерна на двадцять мільйонів літрів води, яка поповнювалася з підземного джерела. На клаустрофобію Полін не страждала, але від думки, що можна застрягнути тут, поки вгорі гине світ, їй зробилося душно. Вона почула власне важке дихання.

Неначе прочитавши її думки, Вітфілд промовив:

— Повітря, яке надходить сюди з надвору, очищує система фільтрів, котрі не лише вибухостійкі, а й затримують забруднювачі — хімічні, біологічні та радіоактивні.

«Це все добре, — подумала Полін, — але як щодо мільйонів людей на поверхні, які не матимуть де сховатися?»

Наприкінці туру Вітфілд сказав: